

ÑAWINCHANAPAQ QILLQANAPAQPAS

Perú suyupa miski siminkuna waqaychana wasipim yachachinapaq tukuy rurasqa kachkan chaypim miski simi qillqantin utaq qawanantin lliw riqsichinapaq churasqa kachkan. Chaypim ñawichaspa hinallataq qillqaspa, llamkanqaku yachapakuqkunawan kuska utaq karullamantas yachachispa, chaypim qispichinqaku yachakuqkunapa allin Willakuyninta, Runakunawan huntakuyninta hinallataq sumaq rurayninta kawsaynintapas.

Kay qillqa huntachinapim tarinkichik:

Qillqasqa matita riqsichin chaypi riqsichintaq Mantaro llaqtapa kawsayninta yachayninkunata hinallataq ruraq, Sixto Seguitapas.

Kaypim ñawinchaspa aswan huntapachinapaq kachkan hinaspa ima yachaymanpas, yachapakuqpa munasqankunaman tinkunapaqpas.

MANTARO LLAQTAPA KAWSAYNINKUNA YACHAYNINKUNA HINALLATAQ RURAQ, Sixto Seguil

Mantaro llaqtapa kawsayninkuna yachayninkunaqa rayminkunamanta allpa ruruchiyninkunamantam willakun. Chaypim michiqkuna uywakunata qatichkanku, kawsayta uqarichkanku hinallataq tusuchkanku, tukuy rurayninkutam willakuchkan chaki matipa hawanta aspispa qillqasqapi. Kayna rurayqa hanay costa suyunchikpim paqarirqa 4000 watakunatarraq. Kunanqa, matita aspispa rurayqa kan Ayacucho hinallataq Mantaro wayqupi. Wakin kay "ruyrupi willakuyqa" allpa ruruchiymantam, kawsayninkupi sasachakuyinkunamantapas willakunmi. Chaymi kay llamkaykuna, imamanta willakusqanmanhina, Yuyanakuamanta kawsayninchikmanta ñawinchananchikpaq minkawanchik.

Kay riqsichimusqayku matiqqa, Sixto Seguilpa (Cochas, 1944) rurasqanmi perumanta miski siminkuna wasipa Sinchi hanaq nisqapa riqsichisqanmi. Kay Huancayomanta sumaq ruraqqa ancha riqsisqa matikuna qillqaaq ayllum, llamkasqanqa achka riqsichikuykunapim allin qawarichisqa karqa Perú ukupi hawa suyukunapipas.

RURANAKUNA

Kay qillqapim kachkan antiq suyupi allpa ruruchiypi kawsaykuna riqsinapaq churasqa kachkan. Chaynallataq, imayna qillqasqa mati riqsinapaq imamanta willasqanpas.

- Ruranakunata akllay imakunamanta pikunawan ruranaykimanhina.

Qawayta riqsiyta yachasun antiq suyupi allpa ruruchiypi imayna kawsaykunamanta:

- a. Qaway fotokunata **videotapas** matimanta hinaspa huk runata akllay. Qillqaspa utaq simillawan willay paymanta: ¿qarichu-warmichu? ¿Imaynataq pachasqa kachkan? ¿Maypitaq kachkan, imatataq rurachkan? Huk fotota hurquspayki yachachiyniykiman apachiy.
- b. Qaway fotokunata **videotapas** matimanta hinaspa ima rurayta akllay huk utaq iskay runayuqta: ¿Pikunataq chaypi kachkan? ¿Imaynatataq pachakunku? ¿Maypitaq kachkanku, imatataq ruranku? Chay qawasqaykimanta qillqay hinaspa dibujay chaymanta kuskanchay.
- c. Kay matiqa antiq suyu Mantaro llaqtapi imayna allpa ruruchiymantama willakuchkan. Kaykunamanta qawanakunawan **videokunawan** yanapachikuspa, grabay hinaspa willay qawasqaykimanta.

Aswan yachapanapaq: wasiykipi aylluykikunata tapuy. Llaqtakunapa kawsayninkunapi rayminkunapi kasqankumanta tapuy. Willasqankumanta qillqay.

Aspispas qillqa riqsinapaq willakuytapas:

- d. Munasqayki huk willakuyta akllay utaq musuqta paqarichiy. Calabaza matipi utaq huk ruyru imapipas aspispas qillqay chay willakuyta; colasqa papelpipas huk matitaqa rurawaqmi. chaymanta, matikiwan yanapachikuspa, mayqan aylluykimanpas simiykiwan chay willakuyta willay.
  - e. Yachayta huqariy: ¿Imakunatatataq matipi aspispas qillqana? ¿Maykunapitaq kay llamkayta ruranku? ¿Imakunawantataq kay llamkayta ruranku? ¿Imaynatataq ruranku? Lliwta huñuspa willakuyta qispichiy. Qallariwaqmi yachaqa Sixto Seguilpa **videonta** qawaspa, paymi chay yachachisusqayki matita rurarqa, utaq “apukunapa uywankuna nisqa” **videota** chayqa Jasanía Velázquez Núñezpam, Irma Pomapa matinmanta paqarichisqanmi.
- Rurasqaykimanta Fotota hurquy utaq uyarinapaq grabay hinaspa yachachiyniykiman apachiy. Llamkasqaykikunata sumaqta churay.

Kay ruraykunata imakunatapas tarinkim **miski siminchikkuna waqaychaq wasipa Sinchi hanaq nisqapa riqichisqanpi: Yachaywasipaq ñawinchananpi:**

www.casadelaliteratura.gob.pe/itinerarios-lectura-la-escuela-version-digital/

Chaynallataq, Facebookniyku watunaykichikpaq minkaykiku Miski Siminchikkuna waqaychaq Wasipa Yachachikuyninpi hukniraq ñawinchanakunapaq churasqanpi:

www.facebook.com/groups/227589464511520/?source_id=138365716223002